

Samenvatting

Maastricht halveert in 2020 het restafval tot maximaal 57 kilogram per inwoner per jaar (door de raad vastgestelde tussendoelstelling op weg naar 'Maastricht Afvalloos 2030').

Vorig jaar is in drie buurten een Afvalproef gedaan met door inwoners ontworpen inzamelsystemen. Op basis van de Afvalproef wordt de afvalinzameling stadsbreed aangepast: apart ophalen van groente- en fruitafval (GF) en tuinafval (T), brengen van luiers/incontinentiemateriaal en textiel/kleine elektrische apparaten naar milieuperrons en uniformeren/verlagen van de inzamelfrequentie van restafval. Voor grof huishoudelijk afval wordt een vervangende ophaalservice opgezet en onderzocht wordt hoe textielinzameling meer onder regie van de gemeente gebracht kan worden.

Hierdoor zetten we een grote stap richting de tussendoelstelling voor 2020. Om die helemaal te halen/benaderen zijn extra maatregelen nodig: aan de raad wordt voorgesteld te kiezen voor extra aandacht voor gescheiden inzameling van Groente- en Fruitafval, gecombineerd met het verder verlagen van de inzamelfrequentie van restafval naar 1x per 4 weken.

Beslispunten

1. Instemmen met het voorleggen van bijgaand concept-raadsvoorstel aan de raad, inhoudende een keuze voor variant C: stadsbrede invoering van het Afvalproefmodel + extra aandacht voor scheiding van Groente- en Fruitafval + het verder verlagen van de frequentie van inzameling van restafval naar 1x per 4 weken.
2. Instemmen met het nader uitwerken – in 2019/2020 – van textielbeleid, om de inzameling van textiel meer onder regie van de gemeente te brengen.
3. Instemmen met het nader uitwerken – in 2019 – van een (liefst regionaal) haalsysteem voor grof huishoudelijk afval, dat meer dan voorheen inzet op hergebruik en recycling van grof huishoudelijk afval.

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 14 november 2018:

Conform

Aanleiding

De raad heeft op 5 april 2016 unaniem het Beleidsplan huishoudelijk afval 2016-2020 vastgesteld. Daarin zijn opgenomen:

1. De ambitie “Maastricht afvalloos 2030”: in het jaar 2030 heeft Maastricht geen huishoudelijk restafval meer dat verbrand wordt in afvalverbrandingsinstallaties, waarbij waardevolle grondstoffen verloren gaan. Het huishoudelijk afval van Maastricht wordt voor 100% hergebruikt of gerecycled.
2. Een tussendoelstelling voor het jaar 2020: halvering van het aantal kilogrammen restafval per inwoner per jaar van 114 kilogram in basisjaar 2014 naar 57 kilogram in 2020. En een daarmee corresponderende stijging van het recyclingspercentage van 72% in 2014 naar 85%¹ in 2020.

Om de tussendoelstelling voor 2020 te halen heeft de raad primair ingezet op burgerparticipatie. In dat kader is in 2017 in drie buurten een “Afvalproef” gehouden: er is een half jaar proefgedraaid met door inwoners zelf ontworpen en gekozen inzamelsystemen voor vijf afvalstromen:

1. GFT (groente-, fruit- tuinafval);
2. INCO (luiers en incontinentiemateriaal);
3. TEX/K-EEA (textiel en kleine elektrische apparaten);
4. GHA (grof huishoudelijk afval);
5. HRA (huishoudelijk restafval).

Aan de raad is in 2016 toegezegd dat de resultaten van de Afvalproef in 2018 geëvalueerd worden en dat zij op basis daarvan voorstellen voor een stadsbrede aanpassing van het inzamelsysteem voorgelegd krijgt. Formeel is het invoeren van nieuwe inzamelsystemen een bevoegdheid van het college (uitvoeringszaak). Gezien de toezegging is bijgevoegd raadsvoorstel/raadsbesluit over deze materie opgesteld.

2. Context

Zie het concept-raadsvoorstel.

3. Gewenste situatie

De gewenste situatie is het halen van de tussendoelstelling voor 2020. Daar is ook de Afvalproef van 2017 op gericht geweest: in een aantal proefbuurten ervaring opdoen met door inwoners zelf ontworpen en gekozen inzamelsystemen, die bij stadsbrede opschaling in 2020 (kunnen) leiden tot het halen van de tussendoelstelling van de raad.

¹ In het raadsvoorstel van 2016 staat 85% recycling. Afgerond blijkt dat 86% te moeten zijn. In dit collegevoorstel en het bijgevoegde concept-raadsvoorstel gaan we verder uit van het afgeronde percentage van 86%.

Uit de evaluatie van de Afvalproef blijkt dat we, bij stadsbrede invoering van het op de Afvalproef gebaseerde inzamemodel, een grote stap zetten in de richting van de tussendoelstelling voor 2020: de hoeveelheid restafval per inwoner per jaar daalt van 114 kilo naar ongeveer 74 kilo, het recyclingspercentage van het huishoudelijke afval stijgt daardoor van 72% naar ongeveer 82%.

Met die grote stap halen we echter niet de vastgestelde raadsdoelstelling. Dan zouden er nog 17 kilo restafval per inwoner per jaar van af moeten en zouden er nog 4% recycling van huishoudelijk afval bij moeten. Ook kostentechnisch voldoet het Afvalproefmodel nog niet helemaal: hoewel de raad geen harde kostencriteria (bv. budgetneutraliteit) heeft aangegeven, is bij de Afvalproef geprobeerd te sturen op beperking van de lasten voor de inwoners. Uit de evaluatie blijkt dat het Afvalproefmodel tot een lichte stijging van de kosten leidt.

Om de vastgestelde tussendoelstelling van de raad voor 2020 te halen/benaderen zijn aanvullende inspanningen nodig. In aanvulling op het Afvalproefmodel (A) zijn daartoe vier varianten verkend:

- Variant B: extra stimulering van gescheiden inzameling. Met name wat betreft groente- en fruitafval, daar is nog de meeste winst te behalen.
- Variant C: door, naast aanvullingen conform variant B, ook de inzamelfrequentie van de rode-witte restafvalzak omlaag te brengen (naar eens in de vier weken), worden inwoners gestimuleerd meer te hergebruiken/recyclen.
- Variant D: door, naast aanvullingen conform variant B, ook de prijs van de restafvalzak omhoog te brengen (naar € 1,50), worden inwoners gestimuleerd meer te hergebruiken/recyclen.
- Variant E: Door, naast aanvullingen conform variant B, ook zowel de inzamelfrequentie van de rood-witte restafvalzak omlaag te brengen (naar eens in de vier weken), als de prijs van die restafvalzak te verhogen (naar € 1,50), worden inwoners gestimuleerd meer te hergebruiken/recyclen.

Voorgesteld wordt als voorkeursvariant variant C voor te leggen aan de raad. Daarmee benaderen we de raadsdoelstelling voor 2020: variant C leidt naar verwachting tot ongeveer 53 kilo minder restafval per inwoner per jaar en naar ongeveer 85% recycling van huishoudelijk afval, in combinatie met een naar verwachting relatief gunstig financieel plaatje.

Daarnaast is deze variant, uitgaande van de vastgestelde ambitie “Maastricht Afvalloos 2030”, goed te motiveren richting raad en inwoners:

- Het meest gevoelige van variant C is dat we stadsbreed de inzamelfrequentie van restafval (de rood-witte afvalzakken) verder verminderen naar 1x per 4 weken. Een deel van de inwoners zal dat wegens ervaren ruimtegebrek en ervaren geuroverlast minder waarderen. Beide problemen kunnen echter bij variant C door de inwoners zelf aangepakt worden: door het restafval goed te scheiden hebben de inwoners substantieel minder rood-witte zakken nodig (daardoor is ondanks de frequentieverlaging van

inzameling dezelfde of zelfs minder opslagruimte nodig). En door gebruik te maken van de frequente aanbiedmogelijkheden voor Groente- en Fruitafval en voor Luiers/incontinentiemateriaal die in variant C zitten, kan ook de geuroverlast tot een minimum beperkt worden.

- Tijdens de Afvalproef is al, op initiatief van de inwoners zelf, geoefend met een lagere inzamelfrequentie voor restafval: 1x per 2 weken (waar het voorheen 1x per week was) en 1x per 3 weken (waar het voorheen 1x per 2 weken was). Een verdere verlaging van de frequentie naar 1x per 4 weken is – hoewel niet beproefd – wel in lijn met de koers die de inwoners zelf via burgerparticipatie uitgezet hebben.
- Een verlaging van de inzamelfrequentie van restafval naar 1x per 4 weken wordt door steeds meer gemeenten in Nederland toegepast. Het sluit aan bij het idee dat er door goed scheiden veel minder restafval aangeboden en dus ook ingezameld hoeft te worden en het past prima bij onze ambitie “Maastricht Afvalloos 2030”. Ook onze samenwerkingspartner in Zuid-Limburg Rd4 (reinigingsdienst voor 11 gemeenten in Parkstad en in het Heuvelland) heeft 1x per 4 weken inzamelen van restafval per 1 juli dit jaar ingevoerd.

In het concept-raadsvoorstel (kernparagraaf 3) wordt achtereenvolgens ingegaan op:

- de opzet van de Afvalproef;
- de resultaten van de Afvalproef;
- het Afvalproefmodel, het stadsbrede inzamelmodel dat op basis van de resultaten van de Afvalproef wordt voorgesteld;
- aanvullende varianten, om de tussendoelstelling van de raad voor 2020 te halen c.q. te benaderen, inclusief aandachtspunten bij de diverse varianten;
- het voorkeursmodel van het college, inclusief motivering.

Twee punten verdienen apart vermelding:

- Wat betreft de afvalstroom textiel wordt voorgesteld om in 2019/2020 het gemeentelijke textielbeleid te herijken en op basis daarvan ook een handhavingsbeleid te ontwikkelen. Doelstelling is het meer onder gemeentelijke regie brengen van de textielinzameling. De raad zal daar, conform toezegging in de vorige coalitieperiode, in peilende zin bij worden betrokken. In het concept-raadsvoorstel staan (op pagina 11/12) de juridische, financiële en administratieve redenen beschreven waarom zo'n herijking van textielbeleid/-handhaving zeer wenselijk is.
- Wat betreft de afvalstroom grof huishoudelijk afval wordt voorgesteld om in 2019 een liefst regionaal ophaalsysteem op te zetten, dat in 2020 ingevoerd kan worden. Dat nieuwe ophaalsysteem zal meer dan nu gericht zijn op recycling en hergebruik. Zie pagina 12 van het concept-raadsvoorstel. De directe aanleiding voor dit voorstel is dat de MTB per 1 januari 2019 stopt met de huidige ophaalservice

voor grof huishoudelijk afval². Omdat de opzet van zo'n nieuw regionaal systeem enige tijd vergt, zal Stadsbeheer Maastricht in de overgangperiode (2019) een ophaalsysteem voor grof huishoudelijk afval verzorgen.

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

Hergebruik en recycling van huishoudelijk afval draagt bij aan milieu- en duurzaamheidsdoelstellingen. Gescheiden inzameling en hergebruik/recycling van grondstoffen dragen bij aan een circulaire economie. Zij leveren tevens een substantiële bijdrage aan het programma "Maastricht Klimaatneutraal": door het recyclingspercentage dat Maastricht nu al bereikt heeft wordt een hoeveelheid CO₂ bespaard die overeenkomt met het jaarlijkse energieverbruik van 10.500 huishoudens (bijna 20% van de Maastrichtse bevolking). Door het bereiken van de ambitie "Maastricht Afvalloos 2030" kan dat nog met het jaarlijkse energieverbruik van enkele duizenden huishoudens oplopen.

5. Effect op de openbare ruimte

Invoering van een nieuw afvalinzamelsysteem zal, met name door de uniformering van de restzakkeninzameling, een beter straatbeeld opleveren. Tegelijkertijd kunnen de voorgestelde wijzigingen in het inzamelsysteem (m.n. door de verlaging van de inzamelfrequentie van restafval) negatieve consequenties hebben voor het straatbeeld (meer afvaldump).

In alle gevallen is het zo dat rekening gehouden moet worden met een zekere gewenningsperiode voor inwoners, waarbij afwijkend aanbiedgedrag tijdelijk aan de orde kan zijn. Invoering van de nieuwe systemen zal met extra communicatie, begeleiding en coaching omlijst worden.

6. Personeel en organisatie

Per saldo is het werkgelegenheidseffect positief, zowel voor de regio Maastricht als voor de gemeente Maastricht zelf. Circulaire economie levert werkgelegenheidskansen op: wat betreft inzameling, maar ook wat betreft sortering en verwerking. Een deel van die werkgelegenheid kunnen we via sociale werkgelegenheid invullen.

Specifiek voor Stadsbeheer Maastricht verandert op onderdelen het soort werk: zo haalt de gemeente minder frequent restafval op, maar recyclingsstromen juist frequenter. Ook het aantal recyclingsstromen dat ingezameld wordt, stijgt. Speciale aandacht vereisen de arbonormen: veranderingen van inzamelfrequentie en inzamelmiddelen moeten arbotechnisch verantwoord vertaald worden in inzamelschema's.

² *Inwoners kunnen MTB bellen, waarna het grof huishoudelijk afval aan huis opgehaald worden (streeftermijn: binnen twee weken). De inwoner betaalt een ophaalbedrag van ongeveer € 25 per uur (65-plussers en gehandicapten hebben een gesubsidieerd tarief van ongeveer € 11 per uur) plus het verwerkingstarief van het aangeboden grof huishoudelijk afval. Dit systeem is servicegericht en besteedt weinig aandacht aan recycling en hergebruik van afvalstromen. In het nieuw op te zetten systeem wordt daar - indachtig de ambitie "Maastricht Afvalloos 2030" - meer aandacht aan besteed.*

Specifiek voor Veiligheid & Leefbaarheid (afvalhandhaving) is sprake van een verhoogde inzet om de genoemde gewenningsperiode voor inwoners te begeleiden. Daarbij wordt primair op een preventieve/coachende aanpak ingezet.

7. Informatiemanagement en automatisering

Om de raadsdoelstellingen voor 2020 en 2030 goed te kunnen monitoren, is meer en betere informatie nodig dan tot nu toe verzameld en/of beschikbaar is.

Aan de gemeentelijke afdeling Onderzoek & Statistiek is opgedragen om de voortgang – op weg naar Afvalloos Maastricht 2030 – jaarlijks te monitoren.

Voor Stadsbeheer Maastricht is vooral van belang om:

- zo spoedig mogelijk te zorgen voor een adequaat containermanagementsysteem, gericht op het verkrijgen van relevante bedrijfsvoeringsinformatie (bechipping van GF-emmers en T-containers).
- vanuit contractmanagement specifieke afspraken te maken met gecontracteerde verwerkers over maximalisatie van hergebruik en recycling en over ingezette (sociale) werkgelegenheid.

8. Financiën

Concrete invoering van de maatregelen vindt, gezien de benodigde voorbereidingstijd, pas in de loop van 2019 plaats. De structurele kosten worden vertaald in de begroting 2020.

In 2019 worden - voor een deel van het jaar – al invoeringskosten gemaakt: denk aan de stadsbrede invoering van het apart inzamelen van groente- en fruitafval, het inzamelen van textiel en kleine elektrische apparaten, de ophaalservice voor grof huishoudelijk afval en het invoeren van containermanagement.

Daar staat tegenover dat we minder frequent restafval zullen ophalen.

De invoeringskosten in een deel van 2019 als gevolg van de voorgestelde maatregelen zullen ten laste komen van de vastgestelde Afvalbegroting 2019.

Op termijn heeft het beleid om restafval te verminderen en hergebruik/recycling te bevorderen gevolgen voor de compensatie voor de minima (die in de gemeentelijke afvalstoffenheffing is opgenomen). De compensatie volgt qua hoogte namelijk het gemiddeld aantal gebruikte restafvalzakken in Maastricht. T.z.t. zullen over dit onderwerp voorstellen worden voorgelegd aan het bestuur.

9. Aanbestedingen

Vooralsnog niet van toepassing. Als dat bij de concrete uitwerking van de plannen aan de orde komt, wordt het geldende aanbestedingsbeleid gevolgd.

10. Participatie tot heden

Conform onderliggend raadsbesluit uit 2016 is ingezet op een intensief proces van burgerparticipatie (Afvalproef).

Uit informatieoogpunt hebben beleidsambtenaren van de buurgemeenten Meerssen en Valkenburg aan de Geul deelgenomen aan het werkproces van de Afvalproef (maandelijkse “gemeentelijke werkgroep”). Of beide gemeenten de keuzes volgen die Maastricht gaat maken om de tussendoelstelling in 2020 te halen, is ter overweging aan beide buurgemeenten. Ook zij zetten nu al stappen op weg naar vermindering van de hoeveelheid te verbranden restafval en verhoging van recyclingspercentages. Zij volgen het rijksbeleid (VANG) en hebben vooralsnog niet de “afvalloos-ambitie” die Maastricht heeft. Op dit moment loopt een onderzoek naar verdergaande afvalsamenwerking met de beide buurgemeenten.

11. Voorstel

1. Instemmen met het voorleggen van bijgaand concept-raadsvoorstel aan de raad, inhoudende een keuze voor variant C: stadsbrede invoering van het Afvalproefmodel + extra aandacht voor scheiding van Groente- en Fruitafval + het verder verlagen van de frequentie van inzameling van restafval naar 1x per 4 weken.
2. Instemmen met het nader uitwerken – in 2019/2020 – van textielbeleid, om de inzameling van textiel meer onder regie van de gemeente te brengen.
3. Instemmen met het nader uitwerken – in 2019 – van een (liefst regionaal) haalsysteem voor grof huishoudelijk afval, dat meer dan voorheen inzet op hergebruik en recycling van grof huishoudelijk afval

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

Op basis van het collegebesluit zal bijgaand concept-raadsvoorstel/raadsbesluit aan de raad worden voorgelegd. De met de raadsgriffie afgesproken planning is als volgt:

- 27 november 2018: informatieve presentatie aan de raad over het gemeentelijke afvalbeleid, de besluitvorming van de raad in 2016 en de Afvalproef.
- 11 december 2018: stadsronde.
- 29 januari 2019: raadsronde.
- 12 februari 2019: raadsvergadering.

Invoering van de maatregelen zal op geschikte momenten, afhankelijk van de benodigde voorbereidings-tijd, in de loop van 2019 plaatsvinden (luiers en incontinentiemateriaal in 2020, dan kan Maastricht pas aanhaken bij een recyclingsfabriek). Daarbij wordt ook gekeken naar lopende verwerkingscontracten, die mogelijk voorwaarden en looptijden hebben die gevolgen hebben voor de invoeringstermijn van een deel

van de voorstellen. Als dat aan de orde is, zal daar op een zo efficiënt mogelijke manier mee omgegaan worden.

Voordat de invoering plaats kan vinden, dient de raad de afvalstoffenverordening aan te passen (daar ligt o.a. de wijze van inzameling in vast). Die verordening zal aan de raad worden voorgelegd tussen de raadsbesluitvorming (februari 2019) en het moment van invoeren (op zijn vroegst medio 2019).

Bij de landelijke afvalbenchmark over het peiljaar 2020 (resultaten bekend in 2021) zal blijken hoe de invoering van de maatregelen in de praktijk uitpakt. En hoe zich dat verhoudt tot de tussendoelstelling van de raad voor 2020.